

CUPRINS

Cuvânt-înainte	7
Abrevieri.....	21

TITLUL I PERSOANA FIZICĂ

CAPITOLUL I. Noțiunea, istoricul și rolul persoanei fizice	25
Secțiunea I. Noțiunea persoanei fizice	25
§1. Generalități	25
1. Definiție	25
2. Terminologie	25
3. Corelația dintre noțiunile de „persoană fizică” și „om” sau „individ”. Fundamentul personalității juridice a omului	26
§2. Sediul materiei	30
4. <i>Sedes generalis</i>	30
5. <i>Sedes specialis</i>	30
6. Legea aplicabilă persoanei fizice.....	31
§3. Clasificarea persoanelor fizice	32
7. Criterii de clasificare și categorii corespunzătoare	32
8. Minorii	34
9. Majorii	34
10. Străinii și apatrizii.....	35
§4. Drepturile personalității	37
A. NOȚIUNI GENERALE	37
11. Definiție și terminologie	37
12. Caractere juridice.....	37
13. Fundament	38
14. Clasificarea drepturilor personalității	38
B. UNELE DREPTURI ALE PERSONALITĂȚII	41
15. Dreptul la viață, la sănătate și la integritate fizică	41
16. Dreptul la demnitate	51
17. Dreptul la propria imagine.....	52
18. Dreptul la respectarea vieții private.....	57
C. LIMITELE DREPTURILOR PERSONALITĂȚII	59
19. Problema inviolabilității drepturilor personalității	59
20. Îngrădiri ale drepturilor personalității	60
21. Atingeri ilicite (Violări) ale drepturilor personalității	63
22. Apărarea drepturilor personalității.....	68
Secțiunea a II-a. Istoricul persoanei fizice	75
23. Precizări prealabile	75

24. Dreptul roman.....	75
25. Vechiul drept (Dreptul medieval).....	77
26. Dreptul modern.....	82
Secțiunea a III-a. Rolul persoanei fizice	85
27. Omul, cauză și finalitate a dreptului.....	85
28. Importanța personalității civile a individului.....	86
CAPITOLUL II. Identificarea persoanei fizice	88
Secțiunea I. Considerații generale	88
§1. <i>Noțiunea identificării persoanei fizice</i>	88
29. Definiție și terminologie.....	88
30. Importanța juridică.....	88
§2. <i>Mijloacele de identificare a persoanei fizice</i>	89
31. Enumerarea principalelor mijloace de identificare.....	89
32. <i>Sedes materiae</i>	89
33. Natura juridică a atributelor de identificare a persoanei fizice.....	89
Secțiunea a II-a. Numele	90
§1. <i>Noțiune și caractere juridice</i>	90
34. Noțiune.....	90
35. Caractere juridice.....	90
§2. <i>Numele de familie</i>	92
36. Stabilirea (Dobândirea) numelui de familie.....	92
37. Modificarea numelui de familie.....	94
38. Schimbarea numelui de familie pe cale administrativă.....	98
39. Retranscrierea numelui de familie.....	100
§3. <i>Prenumele</i>	100
40. Noțiune, rol și caractere.....	100
41. Stabilire, schimbare și retranscriere.....	101
§4. <i>Pseudonimul și porecla</i>	102
42. Pseudonimul.....	102
43. Porecla.....	103
Secțiunea a III-a. Domiciliul	103
§1. <i>Noțiune, importanță, caractere și feluri</i>	103
44. Noțiunea domiciliului.....	103
45. Importanța domiciliului.....	104
46. Felurile domiciliului.....	105
§2. <i>Stabilirea, schimbarea și dovada domiciliului de drept comun</i>	106
47. Aspecte generale.....	106
48. Stabilirea domiciliului de drept comun.....	106
49. Schimbarea domiciliului de drept comun.....	107
50. Dovada domiciliului de drept comun.....	107
§3. <i>Domiciliul legal și domiciliul ales</i>	108
51. Domiciliul legal.....	108
52. Domiciliul ales.....	109

53. Domiciliul profesional.....	110
§4. <i>Reședința</i>	111
54. Noțiune, caractere și importanță.....	111
55. Stabilire, schimbare și dovadă.....	112
Secțiunea a IV-a. <i>Starea civilă</i>	112
§1. <i>Noțiunea și caracterele juridice ale stării civile</i>	112
56. Noțiunea stării civile.....	112
57. Caracterele juridice ale stării civile	115
§2. <i>Acțiunile de stare civilă</i>	116
58. Definiție și terminologie.....	116
59. <i>Sedes materiae</i>	116
60. Clasificarea acțiunilor de stare civilă.....	117
61. Regimul acțiunilor de stare civilă. Comparație cu regimul acțiunilor privind actele de stare civilă	119
§3. <i>Înregistrările de stare civilă</i>	120
62. Definiție și feluri.....	120
63. Organizarea și regulile înregistrărilor de stare civilă.....	121
§4. <i>Actele (înscrierile) de stare civilă</i>	123
64. Definiție și natură juridică	123
65. Reconstituirea și întocmirea ulterioară a actelor de stare civilă	124
66. Anularea, modificarea, rectificarea ori completarea actelor de stare civilă și a mențiunilor de pe acestea	125
§5. <i>Proba stării civile</i>	128
67. Regula dovedirii stării civile prin actele de stare civilă.....	128
68. Excepția dovedirii stării civile prin alte mijloace de probă	130
CAPITOLUL III. Capacitatea civilă a persoanei fizice	132
Secțiunea I. <i>Noțiunea, structura și caracterele juridice ale capacității civile</i>	132
§1. <i>Noțiunea capacității civile</i>	132
69. Definiție și terminologie.....	132
70. <i>Sedes materiae</i>	133
71. Delimitarea capacității civile	134
§2. <i>Elementele capacității civile</i>	136
72. Capacitatea de folosință.....	136
73. Capacitatea de exercițiu.....	136
§3. <i>Determinarea caracterelor juridice generale ale capacității civile</i>	137
74. Enumerare.....	137
75. Conținut	138
Secțiunea a II-a. <i>Capacitatea de folosință a persoanei fizice</i>	139
§1. <i>Noțiunea capacității de folosință a persoanei fizice</i>	139
A. GENERALITĂȚI.....	139
76. Definiție și terminologie.....	139
77. <i>Sedes materiae</i>	140
78. Corelații și vocație.....	140

79. Problema corelației dintre capacitatea de folosință și personalitatea juridică a omului.....	141
B. CARACTERELE JURIDICE ALE CAPACITĂȚII DE FOLOSINȚĂ.....	142
80. Enumerare.....	142
81. Conținutul caracterelor juridice ale capacității de folosință a persoanei fizice.....	142
§2. <i>Începutul capacității de folosință a persoanei fizice</i>	145
A. REGULA DOBÂNDIRII CAPACITĂȚII DE FOLOSINȚĂ DE LA DATA NAȘTERII.....	145
82. Consacrarea regulii de art. 35 din Codul civil.....	145
B. EXCEPȚIA DOBÂNDIRII CAPACITĂȚII DE FOLOSINȚĂ DE LA DATA CONCEPȚIUNII.....	146
83. Consacrarea excepției de art. 36 din Codul civil.....	146
84. Reglementarea timpului legal al concepțiunii de art. 412 din Codul civil.....	146
85. Condițiile aplicării excepției <i>infans conceptus pro nato habetur quoties de commodis eius agitur</i>	147
86. Prezumțiile stabilite de art. 412 din Codul civil și natura lor.....	149
§3. <i>Conținutul capacității de folosință a persoanei fizice</i>	150
A. NOȚIUNEA, REGULILE ȘI CRITERIILE DE DETERMINARE A CONȚINUTULUI CAPACITĂȚII DE FOLOSINȚĂ.....	150
87. Noțiunea conținutului capacității de folosință a persoanei fizice.....	150
88. Regulile de determinare a conținutului capacității de folosință a persoanei fizice.....	150
89. Criteriile de determinare a conținutului capacității de folosință a persoanei fizice.....	151
B. ÎNGRĂDIRILE CAPACITĂȚII DE FOLOSINȚĂ.....	152
90. Noțiunea incapacităților speciale de folosință.....	152
91. Delimitarea incapacităților speciale de folosință de alte instituții asemănătoare.....	153
92. Clasificarea incapacităților speciale de folosință.....	158
93. Controversa actuală asupra existenței incapacităților speciale de folosință.....	165
§4. <i>Încetarea capacității de folosință a persoanei fizice</i>	168
A. ÎNCETAREA CAPACITĂȚII DE FOLOSINȚĂ ODATA CU MOARTEA PERSOANEI FIZICE.....	168
94. Precizări prealabile.....	168
95. Felurile (Modalitățile) de încetare a capacității de folosință.....	169
96. Presumția prevăzută de art. 53 din Codul civil.....	169
97. Efectele încetării capacității de folosință.....	169
B. DECLARAREA JUDECĂTOREASCĂ A MORȚII.....	170
98. Noțiune, justificare și feluri.....	170
99. Declararea morții în condițiile prevăzute de art. 49 din Codul civil.....	171

100. Declararea morții în condițiile prevăzute de art. 50 din Codul civil	171
101. Procedura declarării judecătorești a morții	172
102. Stabilirea datei morții în hotărârea declarativă de moarte și rectificarea ei	174
103. Efectele hotărârii declarative de moarte	174
104. Anularea hotărârii declarative de moarte	175
C. COMORIENTȚII	179
105. Prevederile art. 957 alin. (2) din Codul civil. Statutul comorienților	179
Secțiunea a III-a. Capacitatea de exercițiu a persoanei fizice	180
§1. <i>Noțiunea capacității de exercițiu a persoanei fizice</i>	180
A. GENERALITĂȚI	180
106. Definiție și terminologie	180
107. Premisele și felurile capacității de exercițiu a persoanei fizice	183
108. <i>Sedes materiae</i>	184
B. CARACTERE JURIDICE	184
109. Enumerare	184
110. Conținutul caracterelor juridice ale capacității de exercițiu	184
§2. <i>Lipsa capacității de exercițiu a persoanei fizice</i>	185
A. CATEGORII DE PERSOANE FIZICE LIPSITE DE CAPACITATE DE EXERCITIU	185
111. Enumerare	185
112. Participarea la circuitul civil. Necesitatea reprezentării legale	185
113. Acte juridice civile permise celui lipsit de capacitatea de exercițiu	186
B. REPREZENTAREA LEGALĂ A INCAPABILILOR	189
114. Prevederile art. 43 din Codul civil	189
115. Actele juridice permise reprezentantului legal	190
116. Actele juridice nepermise reprezentantului legal	191
C. ÎNCETAREA LIPSEI CAPACITĂȚII DE EXERCITIU	192
117. Cazuri de încetare	192
118. Efecte juridice	192
§3. <i>Capacitatea de exercițiu restrânsă</i>	192
A. NOȚIUNEA DE CAPACITATE DE EXERCITIU RESTRÂNSĂ	192
119. Definiție și terminologie	192
120. Persoanele cu capacitate de exercițiu restrânsă	193
121. Justificare	193
B. ÎNCEPUTUL CAPACITĂȚII DE EXERCITIU RESTRÂNSE	193
122. Mod de dobândire: împlinirea vârstei de 14 ani	193
C. CONȚINUTUL CAPACITĂȚII DE EXERCITIU RESTRÂNSE	193
123. Specificul determinării acestui conținut	193
124. Acte juridice civile permise minorului de 14-18 ani a fi încheiate singur	194
125. Acte juridice civile încheiate numai cu încuviințarea ocrotitorului legal	195

126. Acte juridice civile încheiate numai cu încuviințarea ocrotitorului legal și autorizarea instanței de tutelă/autorității tutelare	196
D. ÎNCETAREA CAPACITĂȚII DE EXERCİȚIU RESTRÂNSE	197
127. Cazuri de încetare. Efecte juridice.....	197
§4. <i>Capacitatea de exercițiu deplină</i>	198
A. NOȚIUNEA DE CAPACITATE DE EXERCİȚIU DEPLINĂ.....	198
128. Definiție și terminologie.....	198
129. Persoanele cu capacitate de exercițiu deplină.....	198
130. Justificare.....	198
B. ÎNCEPUTUL CAPACITĂȚII DE EXERCİȚIU DEPLINE.....	198
131. Capacitatea de exercițiu deplină începe odată cu împlinirea vârstei de 18 ani	198
132. Capacitatea de exercițiu deplină anticipată. Cazuri.....	199
C. CONȚINUTUL CAPACITĂȚII DE EXERCİȚIU DEPLINE	200
133. Determinarea generică a conținutului capacității de exercițiu depline	200
134. Limite	200
D. ÎNCETAREA CAPACITĂȚII DE EXERCİȚIU DEPLINE	201
135. Cazurile de încetare și efectele lor.....	201
Secțiunea a IV-a. <i>Sanctiunea nerespectării regulilor capacității civile a persoanei fizice</i>	202
§1. <i>Considerații generale</i>	202
136. Consecințe posibile.....	202
137. Plan	202
§2. <i>Nulitatea actului juridic civil</i>	203
A. CAUZE DE NULITATE.....	203
138. Nerespectarea regulilor privitoare la capacitatea de folosință.....	203
139. Nerespectarea regulilor privitoare la capacitatea de exercițiu.....	205
B. REGIMUL NULITĂȚII RELATIVE.....	205
140. Caracteristici generale și particulare.....	205
CAPITOLUL IV. Ocrotirea persoanei fizice prin mijloace de drept civil	209
Secțiunea I. <i>Caracterizare generală a ocrotirii persoanei fizice</i>	209
§1. <i>Sistemul juridic de ocrotire a omului</i>	209
141. Noțiune și structură.....	209
§2. <i>Sistemul civil de ocrotire a omului</i>	209
142. Noțiune și structură.....	209
143. Categoriile de persoane fizice supuse ocrotirii prin mijloace de drept civil și enunțarea acestor mijloace.....	210
144. Plan	210
Secțiunea a II-a. <i>Ocrotirea minorului</i>	210
§1. <i>Autoritatea părintească</i>	210
145. Noțiunea și principiile autorității părintești	210
146. <i>Sedes materiae</i>	212

147. Modalități de exercitare	212
148. Conținutul ocrotirii părintești	214
149. Răspunderea civilă.....	216
§2. <i>Tutela minorului</i>	217
A. NOȚIUNI GENERALE	217
150. Noțiune, caractere și principii.....	217
151. <i>Sedes materiae</i>	220
B. DESCHIDEREA TUTELEI	220
152. Cazuri de deschidere a tutelei minorului	220
153. Capacitatea de a fi tutore	221
154. Consiliul de familie	222
155. Numirea tutorelui și a consiliului de familie	224
C. EXERCITAREA TUTELEI.....	226
156. Conținutul ocrotirii minorului prin tutelă	226
157. Exercițarea tutelei cu privire la persoana minorului.....	226
158. Exercițarea tutelei cu privire la bunurile minorului.....	227
159. Controlul exercitării tutelei.....	233
D. ÎNCETAREA TUTELEI.....	234
160. Cazuri de încetare	234
161. Efecte juridice.....	235
162. Răspunderea tutorelui minorului	236
§3. <i>Curatela minorului</i>	237
163. Noțiune, caractere și principii.....	237
164. Cazuri de instituire a curatelei minorului	238
165. Încetarea curatelei.....	239
166. Aplicarea regulilor de la tutela minorului	239
Secțiunea a III-a. <i>Ocrotirea bolnavului psihic prin interdicția judecătorească</i>	239
§1. <i>Noțiunea interdicției judecătorești</i>	239
167. Definiție și terminologie.....	239
168. Trăsăturile interdicției judecătorești	240
169. <i>Sedes materiae</i>	240
170. Delimitarea interdicției judecătorești de alte instituții.....	240
§2. <i>Condițiile de fond cerute pentru punerea sub interdicție</i>	241
171. Prevederile art. 164 din Codul civil.....	241
172. Caracterul limitativ al condițiilor punerii sub interdicție	241
173. Persoanele care pot fi puse sub interdicție judecătorească	241
§3. <i>Procedura punerii sub interdicție</i>	242
174. Persoanele care pot cere punerea sub interdicție judecătorească.....	242
175. Numirea curatorului special.....	243
176. Procedura de punere sub interdicție.....	243
§4. <i>Efectele punerii sub interdicție judecătorească</i>	245
177. Enumerare.....	245

178. Numirea tutorelui.....	245
179. Lipsa capacității de exercițiu a celui pus sub interdicție judecătorească.....	246
180. Publicitatea interdicției judecătorești.....	248
§5. <i>Conținutul ocrotirii persoanei puse sub interdicție judecătorească</i>	249
181. Aplicarea regulilor de la tutelă.....	249
182. Obligațiile tutorelui.....	250
183. Înlocuirea tutorelui	251
§6. <i>Ridicarea interdicției judecătorești</i>	251
184. Cazuri de ridicare a interdicției	251
185. Procedura de ridicare a interdicției judecătorești.....	251
Secțiunea a IV-a. <i>Ocrotirea persoanei fizice prin curatelă</i>	252
§1. <i>Noțiunea, felurile curatelei și interesul clasificării</i>	252
186. Noțiunea curatelei.....	252
187. <i>Sedes materiae</i>	252
188. Felurile curatelei	252
189. Interesul clasificării	253
§2. <i>Cazuri de instituire a curatelei</i>	253
190. Cazurile prevăzute de art. 178 din Codul civil	253
191. Alte cazuri de instituire.....	253
§3. <i>Instituirea, conținutul ocrotirii și încetarea curatelei</i>	254
192. Procedura instituirii curatelei.....	254
193. Conținutul ocrotirii prin curatelă	255
194. Încetarea curatelei.....	256

TITLUL II PERSOANA JURIDICĂ

CAPITOLUL I. Noțiunea, istoricul și rolul persoanei juridice	257
Secțiunea I. <i>Noțiunea persoanei juridice</i>	257
§1. <i>Generalități</i>	257
195. Definiție și terminologie.....	257
196. Fundamentul persoanei juridice.....	260
§2. <i>Sediul materiei. Cadrul legislativ</i>	261
197. <i>Sedes generalis</i>	261
198. <i>Sedes specialis</i>	262
199. Legea aplicabilă persoanei juridice	263
§3. <i>Clasificarea persoanelor juridice</i>	264
A. ENUMERAREA PERSOANELOR JURIDICE	264
200. Necesitatea enumerării categoriilor de persoane juridice.....	264
201. Persoanele juridice de drept privat	265
202. Persoanele juridice de drept public.....	266
B. CLASIFICAREA PERSOANELOR JURIDICE	267

203. Criterii de clasificare și categoriile corespunzătoare de persoane juridice	267
204. Persoane juridice private și persoane juridice de stat sau ale unităților administrativ-teritoriale.....	267
205. Persoane juridice cu scop lucrativ și persoane juridice fără scop lucrativ	268
206. Persoane juridice principale și persoane juridice conexe	270
207. Persoane juridice române și persoane juridice străine	271
§4. <i>Elementele constitutive ale persoanei juridice</i>	271
A. ENUMERAREA ELEMENTELOR CONSTITUTIVE	271
208. Datele problemei.....	271
209. Dispozițiile art. 187 din Codul civil	272
210. Alte dispoziții legale privind elementele constitutive ale persoanei juridice	272
B. ANALIZA ELEMENTELOR CONSTITUTIVE.....	274
211. Caracteristicile elementelor constitutive.....	274
212. Conținutul elementelor constitutive ale persoanei juridice	275
213. Importanța juridică a elementelor constitutive	282
Secțiunea a II-a. <i>Istoricul persoanei juridice</i>	284
214. Precizări prealabile	284
215. Dreptul roman.....	284
216. Vechiul drept (Dreptul medieval).....	285
217. Dreptul modern.....	286
Secțiunea a III-a. <i>Rolul persoanei juridice</i>	287
218. Rolul persoanelor juridice cu scop lucrativ	287
219. Rolul persoanelor juridice fără scop lucrativ	288
CAPITOLUL II. Identificarea persoanei juridice	289
Secțiunea I. <i>Considerații generale</i>	289
§1. <i>Noțiunea identificării persoanei juridice</i>	289
220. Definiție și terminologie	289
221. Importanța juridică	290
§2. <i>Mijloacele de identificare a persoanei juridice</i>	292
222. <i>Sedes materiae</i>	292
223. Enumerarea mijloacelor de identificare a persoanei juridice.....	293
224. Clasificarea mijloacelor de identificare	294
§3. <i>Natura juridică și ocrotirea atributelor de identificare</i>	295
225. Natura juridică	295
226. Ocrotirea atributelor de identificare a persoanei juridice	296
Secțiunea a II-a. <i>Denumirea și sediul persoanei juridice</i>	297
§1. <i>Denumirea persoanei juridice</i>	297
227. Definiție și terminologie	297
228. Conținutul dreptului la denumire.....	298
229. Stabilire și schimbare.....	299

230. Dovada denumirii	302
§2. <i>Sediul persoanei juridice</i>	303
231. Definiție și terminologie	303
232. Clasificare	305
233. Conținutul dreptului la sediu	307
234. Stabilire și schimbare	307
235. Dovada sediului	308
Secțiunea a III-a. <i>Alte atribute de identificare</i>	308
236. Problema altor atribute de identificare	308
§1. <i>Naționalitatea. Contul bancar. Codul unic de înregistrare</i>	309
237. Naționalitatea persoanei juridice	309
238. Contul bancar al persoanei juridice	311
239. Codul de identificare fiscală	311
240. Codul unic de înregistrare	312
241. Numărul de înregistrare în registre specializate	312
§2. <i>Firma și marca</i>	313
242. Firma	313
243. Emblema sau stema	313
244. Marca	314
§3. <i>Telefon, telex, fax, e-mail, website</i>	315
245. Regim juridic	315
CAPITOLUL III. Înființarea persoanei juridice	316
Secțiunea I. <i>Aspecte generale</i>	316
§1. <i>Noțiunea și rolul statului în înființarea persoanelor juridice</i>	316
246. Noțiunea înființării persoanei juridice	316
247. Rolul statului în înființarea persoanelor juridice	317
§2. <i>Reglementarea înființării persoanelor juridice</i>	319
248. Reglementarea generală. Prevederile art. 194 din Codul civil	319
249. Reglementarea specială a înființării persoanelor juridice	319
Secțiunea a II-a. <i>Conținutul modurilor de înființare</i>	320
§1. <i>Conținutul înființării prin actul de înființare (de dispoziție) al organului (public) competent</i>	320
250. Ce se înțelege prin „actul de înființare al organului competent”?	320
251. Domeniul de aplicare a modului de înființare „prin actul de înființare al organului competent”	321
§2. <i>Conținutul modului de înființare „prin actul de înființare autorizat”</i>	323
252. Domeniul de aplicare a acestui mod de înființare	323
253. Componentele modului de înființare „prin actul de înființare autorizat”	324
§3. <i>Conținutul modului de înființare „printr-un alt mod prevăzut de lege”</i>	326
254. Domeniul actual de aplicare a acestui mod de înființare	326
Secțiunea a III-a. <i>Nulitatea persoanei juridice</i>	327
255. Noțiunea de „nulitate” a persoanei juridice	327

256. Cauze de nulitate	328
257. Regimul nulității	331
258. Efectele nulității	331
Secțiunea a IV-a. Înregistrarea persoanei juridice	332
259. Noțiuni generale	332
260. Modalități de înregistrare	333
261. Lipsa înregistrării. Sancțiuni	335
CAPITOLUL IV. Capacitatea civilă a persoanei juridice	337
Secțiunea I. Aspecte generale ale capacității persoanei juridice	337
§1. <i>Corelația capacității civile a persoanei juridice cu capacitatea de drept (juridică) a acesteia</i>	337
262. Noțiunile de „capacitate juridică” și „capacitate civilă” aplicate persoanei juridice și corelația dintre ele	337
263. Vocația capacității civile a persoanei juridice	338
§2. <i>Structura capacității civile a persoanei juridice</i>	340
264. Elemente	340
265. Capacitatea de folosință a persoanei juridice	340
266. Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice	340
267. Aspecte de drept intertemporal	340
Secțiunea a II-a. Capacitatea de folosință a persoanei juridice	342
§1. <i>Generalități</i>	342
268. Definiție și terminologie	342
269. <i>Sedes materiae</i>	343
270. Caractere juridice	344
§2. <i>Începutul capacității de folosință a persoanei juridice</i>	346
A. CADRUL LEGISLATIV	346
271. Precizări terminologice	346
272. Prevederile de principiu ale art. 205 din Codul civil	348
273. Dispoziții speciale privind începutul capacității de folosință a persoanei juridice	349
274. Tipuri de capacități de folosință	351
B. ÎNCEPUTUL CAPACITĂȚII DE FOLOSINȚĂ DEPLINE	352
275. Determinarea începutului capacității de folosință pe categorii de persoane juridice	352
C. ÎNCEPUTUL CAPACITĂȚII DE FOLOSINȚĂ ANTICIPATE	355
276. Determinarea începutului capacității de folosință anticipate potrivit art. 205 alin. (3) din Codul civil. Regula	355
277. Începutul capacității de folosință anticipate potrivit art. 208 din Codul civil. Excepția	355
D. ÎNCEPUTUL CAPACITĂȚII DE FOLOSINȚĂ REZIDUALE	357
278. Determinarea începutului capacității de folosință reziduale	357
§3. <i>Conținutul capacității de folosință a persoanei juridice</i>	358
A. ASPECTE GENERALE	358

279. Conținutul capacității de folosință anticipate	358
280. Conținutul capacității de folosință depline a persoanei juridice	359
281. Conținutul capacității de folosință reziduale	361
B. SPECIALITATEA CAPACITĂȚII DE FOLOSINȚĂ	361
282. Determinarea sferei specialității capacității de folosință a persoanei juridice	361
283. Conținutul regulii specialității capacității de folosință a persoanei juridice fără scop patrimonial	362
§4. <i>Încetarea capacității de folosință a persoanei juridice</i>	363
284. Încetarea capacității de folosință anticipate a persoanei juridice	363
285. Încetarea capacității de folosință depline a persoanei juridice	363
286. Încetarea capacității de folosință reziduale a persoanei juridice	363
§5. <i>Sanctiunea nerespectării regulilor privind capacitatea de folosință a persoanei juridice</i>	364
287. Sanctiuni civile. Nulitatea absolută a actului juridic civil	364
288. Alte sancțiuni	365
Secțiunea a III-a. <i>Capacitatea de exercițiu a persoanei juridice</i>	367
§1. <i>Generalități</i>	367
289. Definiție și terminologie	367
290. <i>Sedes materiae</i>	368
291. Niveluri de reglementare în materie de societăți	371
292. Specific	373
§2. <i>Începutul capacității de exercițiu a persoanei juridice</i>	374
293. Principii	374
294. Prevederile art. 209 și 210 din Codul civil	375
295. Data dobândirii capacității de exercițiu anticipate	375
296. Data dobândirii capacității de exercițiu depline	376
297. Data dobândirii capacității de exercițiu reziduale	376
§3. <i>Conținutul capacității de exercițiu a persoanei juridice</i>	377
298. Limitele conținutului capacității de exercițiu	377
299. Principiile/regulile principale ale realizării conținutului capacității de exercițiu a persoanei juridice	380
300. Puterea de reprezentare	385
301. Încheierea de acte juridice	387
302. Răspunderea persoanelor juridice de drept public	389
§4. <i>Încetarea capacității de exercițiu a persoanei juridice</i>	390
303. Încetarea capacității de exercițiu anticipate	390
304. Încetarea capacității de exercițiu depline	390
§5. <i>Consecințele juridice ale nerespectării regulilor privind capacitatea de exercițiu a persoanei juridice</i>	391
305. Sanctiuni civile. Nulitatea relativă și inopozabilitatea	391
306. Alte sancțiuni	392

CAPITOLUL V. Reorganizarea persoanei juridice	393
Secțiunea I. Noțiunea reorganizării persoanei juridice	393
307. Definiție și terminologie	393
308. <i>Sedes materiae</i>	394
309. Necesitatea reorganizării persoanelor juridice	395
310. Competența de a decide reorganizarea. Principiul simetriei juridice	396
Secțiunea a II-a. Formele reorganizării persoanei juridice	397
311. Enumerarea și clasificarea formelor reorganizării	397
312. Fuziunea	397
313. Divizarea	399
314. Transformarea	400
Secțiunea a III-a. Efectele reorganizării persoanei juridice	402
§1. Prezentare generală	402
315. Enumerare și clasificare	402
316. Reglementare	403
317. Data producerii efectelor reorganizării	404
§2. Analiza efectelor de drept civil ale reorganizării	406
318. Efecte creatoare, modificatoare și extinctive	406
319. Efecte translative	408
320. Cesiunea și repartizarea contractelor	410
321. Răspunderea patrimonială a persoanelor juridice reorganizate sau rezultate din reorganizare	412
CAPITOLUL VI. Încetarea persoanei juridice	415
Secțiunea I. Aspecte generale	415
§1. Noțiunea încetării persoanei juridice	415
322. Definiție și terminologie	415
323. <i>Sedes materiae</i>	416
324. Corelarea cu reorganizarea persoanei juridice	417
§2. Modurile de încetare a persoanei juridice	417
325. Enumerarea modurilor de încetare	417
326. Clasificarea modurilor de încetare	418
Secțiunea a II-a. Dizolvarea persoanelor juridice	419
§1. Generalități	419
327. Definiție și terminologie	419
328. Competența de a decide dizolvarea	420
§2. Cauzele de dizolvare	421
A. CADRUL LEGISLATIV	421
329. Cauzele (cazurile) de dizolvare prevăzute de Noul Cod civil	421
330. Cauzele de dizolvare prevăzute de legi speciale	421
B. CLASIFICAREA CAUZELOR DE DIZOLVARE	422
331. Criterii de clasificare și cauze de dizolvare corespunzătoare	422
§3. Efectele dizolvării. Lichidarea	425
A. PREZENTARE GENERALĂ	425

332. Caracterizarea generală a efectelor dizolvării.....	425
333. Efectul esențial al dizolvării – lichidarea persoanei juridice	426
334. Opoziții	427
B. LICHIDAREA.....	428
335. Definiție și terminologie.....	428
336. Capacitatea civilă a persoanei juridice pe durata lichidării	429
337. Procedura de lichidare	430
338. Transmisiunea activului net.....	431
339. Data producerii efectelor lichidării.....	433
CAPITOLUL VII. Statul și unitățile administrativ-teritoriale ca subiecte de drept civil.....	434
Secțiunea I. <i>Regimul autonom al statului și unităților administrativ-teritoriale</i>	434
§1. <i>Generalități</i>	434
A. PERSONALITATEA JURIDICĂ A STATULUI	434
340. Precizări prelabile	434
341. Statul – subiect de drept în general.....	435
342. Specificul personalității juridice statale. Calitatea de subiect de drept a statului român	437
B. PERSONALITATEA JURIDICĂ A UNITĂȚILOR ADMINISTRATIV-TERITORIALE	440
343. Unitățile administrativ teritoriale – subiecte de drept în general.....	440
§2. <i>Plan de studiu. Precizări terminologice</i>	443
344. Plan.....	443
345. Precizări terminologice.....	445
Secțiunea a II-a. <i>Statul român ca subiect de drept civil</i>	449
§1. <i>Capacitatea civilă a statului român</i>	449
346. Precizări prelabile	449
347. Capacitatea de folosință.....	451
348. Capacitatea de exercițiu. Modalitățile de participare la circuitul civil a statului român	454
§2. <i>Cazuri în care statul apare ca subiect de drept civil</i>	461
349. Precizări prelabile	461
350. Domeniul raporturilor reale.....	461
351. Domeniul raporturilor obligaționale.....	464
§3. <i>Cazuri în care statul apare ca subiect de drept civil în domeniul comerțului internațional</i>	465
352. Precizări prelabile	465
353. Cazuri	465
Secțiunea a III-a. <i>Unitățile administrativ-teritoriale ca subiecte de drept civil</i>	466
§1. <i>Capacitatea civilă a unităților administrativ-teritoriale</i>	466
354. Precizări prelabile	466

355. Capacitatea de folosință.....	467
356. Capacitatea de exercițiu.....	473
<i>§2. Unele probleme speciale privind personalitatea juridică a unor autorități sau entități locale</i>	<i>485</i>
357. Problema calității de persoană juridică a sectoarelor municipiului București.....	485
358. Problema calității de persoană juridică a autorităților administrației publice locale.....	488
Bibliografie.....	492
Index.....	505

MARIAN NICOLAE
(coordonator)
VASILE BÎCU
GEORGE-ALEXANDRU ILIE
RADU RIZOIU

DREPT CIVIL. PERSOANELE

Universul Juridic
București
-2016-

In memoriam
Gheorghe Beleiu

Motto

„*Ius personarum est ius quod ad personas pertinet*”

(Gaius)

Cuvânt-înainte

1. Dreptul persoanelor. După celebra formulă a lui Gaius, întregul drept de care ne folosim se referă fie la persoane (*personæ*), fie la bunuri (*res*), fie la acțiuni (*actiones*):

*Omne autem ius quod utimur, vel ad personas pertinet, vel ad res, vel ad actiones*¹.

În consecință, dacă am adopta criteriul lui Gaius, după obiect, *i.e.* după însăși materia reglementată, întregul drept s-ar divide în dreptul aplicabil persoanelor (*ius personarum*)², dreptul aplicabil bunurilor (*ius rerum*)³ și dreptul aplicabil litigiilor dintre particulari (*ius actionum*)⁴.

¹ *Gaii Institutiones*, I, 8 (*De divisione iuris civilis*). V. și Gaius, *Instituțiunile [dreptului privat roman]*, I, 8, trad., studiu introductiv, note și adnotări de Aurel N. Popescu, Ed. Academiei, București, 1982, p. 68: „Dar, întreg dreptul de care noi ne folosim se referă fie la persoane, fie la bunuri, fie la acțiuni”. *Cf.*, pentru alte versiuni lingvistice: “The whole body of law which we use relates either to persons or to things or to actions” – *The Commentaries of Gaius and Rules of Ulpian*, transl. with notes by J.T. Abdy, Bryan Walker, new ed., Cambridge University Press, 1876, p. 5; «Les droits dont nous faisons usage se rapportent tous, soit aux personnes, soit aux choses, soit aux actions» – Gaius, *Institutes*, texte établi et traduit par Julien Reinach, 4ème tirage revu et corrigé par Michèle Ducos, Paris, Les Belles Lettres, 1991, p. 2; “Tutto di cui serviamo riguarda o le persone, o le cose, o le azioni” – *Antologia delle Istituzioni di Gaio* (a cura di Bernardo Santalucia), Patron Editore, Bologna, 2005, p. 19. Diviziunea lui Gaius a fost preluată și de redactorii Instituțiilor împăratului Iustinianus. V. *Iustiniani Institutiones*, II, 12 (text latin și trad. în limba română cu note și studiu introductiv de Vladimir Hanga), Ed. Lumina Lex, București, 2002, p. 16 – *Omne autem ius quo utimur vel ad personas pertinet vel ad res vel actiones*.

² Pentru Gaius, diviziunea fundamentală a dreptului persoanelor privește dreptul oamenilor liberi, pe de o parte, și dreptul oamenilor sclavi, pe de altă parte: *Et quidem summa divisio de iure personarum hæc est, quod omnes homines aut liberi sunt aut servi* (*Gaii Institutiones*, I, 9). Într-adevăr, în lumea greco-romană, oamenii puteau fi *liberi*, caz în care se bucurau de toate drepturile civile și politice, sau *sclavi*, caz în care erau lipsiți de drepturi politice, dar și civile. V., pentru amănunte, F. Gorja, *Schiavi, sistematica delle persone e condizioni economico-sociali nel Principato*, în F. Bona *et alii*, “Prospettive sistematiche nel diritto romano”, G. Giappichelli Editore, Torino, 1976, p. 309 și urm.

Dreptul persoanelor și dreptul bunurilor alcătuiesc dreptul substanțial, în timp ce dreptul acțiunilor constituie dreptul procesual.

În dreptul modern și postmodern (contemporan), spre deosebire de dreptul roman, aceste drepturi fac obiectul de studiu al unor discipline juridice distincte.

Astfel, cât privește dreptul substanțial civil, acesta se ocupă atât de dreptul persoanelor, cât și de dreptul bunurilor, așa cum rezultă din art. 2 alin. (1) din Noul Cod civil, care prevede, *in terminis*, că dispozițiile sale reglementează „raporturile patrimoniale și nepatrimoniale dintre persoane, ca subiecte de drept civil” (s.n., M.N.).

Tot astfel, Noul Cod de procedură civilă prevede, *in terminis*, la art. 1 alin. (1), că se referă la „regulile de competență și de judecare a cauzelor civile, precum și [la] cele de executare a hotărârilor instanțelor și a altor titluri executorii, în scopul înlăturării justiției în materie civilă”.

Ab origine, termenul „persoană” (lat. *persona*, *æ* = mască actoricească; fig. personaj, rol) desemna masca purtată de actor pe scenă pentru a reprezenta imaginea (*imago*) personajului teatral pe care acesta îl interpreta, fiind sinonim, în planul dreptului, cu funcția, rolul juridic pe care-l joacă sau îl poate juca omul („actorul juridic”) în diverse raporturi sau pe diverse planuri juridice (*civis, pater familias, uxor, filius, pupillus, agnatus, obligatus, servus, peregrinus* etc.). Cu privire la conceptul roman de persoană și etimologia cuvântului, v. J. Paricio, *Persona: un retorno a los orígenes*, în *Annali del Seminario Giuridico dell’Università degli Studi di Palermo (AUPA)*, vol. LV (2012), G. Giappichelli Editore, Torino, p. 443 și urm., iar cu privire la interpretarea juridică a termenului „persoană” în operele gaiane, v. U. Agnati, “*Persona iuris vocabulum*”. *Per un’interpretazione giuridica di “persona” nelle opere di Gaio*, în *Rivista di diritto romano*, IX, 2008, p. 1 și urm. (disponibil la adresa <http://www.it/rivistadirittoromano/>; ultima accesare: 10 februarie 2016).

³ *Quaedam præterea res corporales sunt, quædam incorporales. Corporales hæc quæ tangi possunt, velut fundus, homo, vestis, aurum, argentum et denique aliæ res innumerabiles. Incorporales quæ iure consistent, sicut hereditas, ususfructus, obligationes quoquo modo contractæ. Nec ad rem pertinent quod in hereditate res corporales continentur, et fructus qui ex fundo percipiuntur corporales sunt et quod ex aliqua obligatio nobis debetur id plerumque corporale est, veluti fundus, homo, pecunia; nam ipsum ius successionis et ipsum ius utendi fruendi et ipsum ius obligationis incorporale est* (Gaii *Institutiones*, II, 12-14). V., pentru un examen pertinent: F. Bona, *Il coordinamento delle distinzioni ‘res corporales’ – ‘res incorporales’, e ‘res Mancipi’ – ‘res nec Mancipi’ nella sistematica gaiana*, în F. Bona et alii, “Prospettive sistematiche nel diritto romano”, *cit. supra*, p. 407 și urm.; Chr. Baldus, *I concetti di res in Gaio tra linguaggio pragmatico e sistema: il commentario all’editto del prætor urbanus*, în *Annali del Seminario Giuridico dell’Università degli Studi di Palermo (AUPA)*, vol. LV (2012), *cit. supra*, p. 41 și urm. *Adde*, pentru distincția fundamentală, amintită, evident, și de Gaius (*Intitutiones*, II, 18-22), dintre *res Mancipi* și *nec Mancipi*, F. Gallo, *Studi sulla distinzione fra “res Mancipi” e “res nec Mancipi” (con una “nota di lettura” di Ferdinando Zuccotti)*, în *Rivista di diritto romano*, IV, 2004, p. 1 și urm. (disponibil la adresa <http://www.it/rivistadirittoromano/>; ultima accesare: 1 februarie 2016).

⁴ [*Si quæramus*] *quot genera actionum sint, verius videtur duo esse, in rem et in personam [...] In personam actio est, qua agimus cum aliquo, qui nobis vel ex contractu vel ex delicto obligatus est, id est cum intendimus DARE FACERE PRÆSTARE OPORTERE. In rem actio est, cum aut corporalem rem intendimus nostram esse, aut ius aliquod nobis competere, veluti utendi aut utendi fruendi, eundi agendi aquamve ducendi vel altius tollendi prospiciendive; aut cum actio ex diverso adversario est negativa* (Gaii *Institutiones*, IV, 1-3).

Deci, aparțin dreptului substanțial normele care reglementează statutul persoanelor (*ius personarum*) și raporturile patrimoniale (reale și obligaționale) de orice fel dintre acestea (*ius rerum*).

Cât privește dreptul acțiunilor⁵, acesta face obiectul de studiu al unei alte discipline, dreptul procesual (civil, penal, fiscal etc.), dreptul procesual fiind revigorat și modernizat de noile coduri de procedură: Codul de procedură civilă (Legea nr. 134/2010, republicată), Codul de procedură penală (Legea nr. 135/2010) și, mai recent, Codul de procedură fiscală (Legea nr. 207/2015).

Dreptul substanțial al persoanelor, în funcție de natura, obiectul (materia) și destinația (funcția) normelor juridice, face obiectul de studiu al unor discipline generale sau speciale distincte, după caz, precum dreptul civil, dreptul penal, dreptul administrativ, dreptul fiscal, dreptul internațional (de exemplu, dreptul comerțului internațional, dreptul internațional public) etc.

Într-adevăr, prin obiectul său, dreptul persoanelor este un drept statutar care reglementează statutul juridic al oricăror persoane, persoane fizice sau persoane juridice, autorități și instituții publice, indiferent de condiția, starea, capacitatea sau statutul lor concret, astfel încât, în afara unui drept civil al persoanelor, există un drept constituțional (politic) al persoanelor (care reglementează statutul autorităților publice, cetățenia și drepturile politice ale cetățenilor), un drept al familiei (care se ocupă de statutul soților și al celorlalți membri ai familiei), un drept administrativ al persoanelor (care reglementează statutul autorităților, organelor și instituțiilor publice, precum și statutul particularilor), un drept fiscal al persoanelor (care se ocupă de statutul subiecților de drept fiscal, organele fiscale și contribuabilii) etc.

Datorită obiectului și conținutului său complex, dreptul persoanelor este, eminent, un drept complex (mixt), de „rețea”⁶ [alcătuit din norme de drept neutru (civil, penal etc.), de drept privat și de drept public⁷], iar normele de dreptul persoa-

⁵ Făcând abstracție de dreptul conflictual (*ius supra iura*) – drept de asemenea instrumental, ca și dreptul procedural propriu-zis – aplicabil conflictului de legi în timp și spațiu: dreptul intertemporal (numit, impropriu, drept tranzitoriu), dreptul interteritorial (în principal, așa-numitul drept internațional privat). Dreptul conflictual, ignorat de Gaius [probabil, și din cauza că, în vremea sa, *ius gentium* era, în mod firesc, parte a dreptului roman intern, alături de *ius civile* și *ius praetorium (honorarium)*, neputându-se vorbi, așadar, de un drept internațional privat, ci de un drept interprovincial], este, *in genere*, un drept instrumental, deci formal (și secundar), iar nu substanțial (și primar). Prin urmare, în sistemul lui Gaius, ar trebui așezat, alături de dreptul procesual, în cadrul unui drept mai amplu, ce ar putea fi numit dreptul formal (*ius instrumentale*).

⁶ În legătură cu dreptul de „rețea” și dreptul de ramură, v. M. Nicolae, *Noul Cod civil și drepturile speciale*, în „Reforma statală prin prisma noilor coduri juridice” (ed. Adrian Stoica), Constanța, 3-4 aprilie 2014, Ed. Universul Juridic, București, 2015, pp. 12-15.

⁷ Distincția dintre normele de drept privat și cele de drept public, bazată pe criteriul finalist, utilitarist al normelor [cf. Ulpianus, *Digesta* I.1 (*De iustitia et iure*), 1,2: *Publicum ius est quod ad statum rei Romanae spectat, privatum quod ad singulorum utilitatem pertinet*], nu epuizează întregul drept obiectiv, deoarece există și norme juridice acauzale, nefinaliste, care transcend diviziunea drept privat/drept public, deoarece, neurmărind un scop anume și deservind, în principiu, orice interes (individual, de grup, general sau obștesc; local sau național etc.), sunt neutre (lat. *neuter*, *-tra*, *-trum*, adj. pron. neg. = niciunul dintre cei doi; nici unul, nici celălalt), adică nici de drept public, nici de drept privat, cum este cazul normelor de drept civil general. V., pentru amănunte, M. Nicolae, *Noul Cod civil și drepturile speciale*, cit. supra, pp. 15-17.

nelor sunt și ele, la rândul lor, de natură juridică diferită: norme de drept ordinar (*ius ordinarium*) sau de drept excepțional (*ius singulare*).

2. Noul Cod civil și dreptul persoanelor. Reîncorporând materia persoanelor în **Noul Cod civil** (citată în continuare și „NCC”), legiuitorul din 2009 a alocat o carte întreagă acestuia: **Cartea I. „Despre persoane” (art. 25-257)**. Această carte stabilește statutul general (*ius generale*) și de drept comun (*ius ordinarium*)⁸ al subiectelor de drept civil, persoane fizice și persoane juridice.

Într-adevăr, după cum am arătat și cu altă ocazie⁹, această carte, alcătuită din 5 titluri, reglementează regimul general al persoanelor fizice și juridice prin preluarea – în mod integral sau parțial –, îmbunătățirea și actualizarea dispozițiilor corespunzătoare din Decretul nr. 31/1954 privitor la persoanele fizice și persoanele juridice, Codul familiei, Legea nr. 119/1996 cu privire la actele de stare civilă și a altor dispoziții din legi speciale (de exemplu, Legea nr. 31/1990 etc.).

Titlul I, intitulat „**Dispoziții generale**” (art. 25-33), se ocupă de subiectele de drept civil, persoanele fizice și persoanele juridice¹⁰, ocrotirea și garantarea drepturilor și libertăților civile¹¹, capacitatea civilă, *i.e.* vocația generală și abstractă de a fi subiect de drept civil¹², patrimoniu, masele patrimoniale și patrimoniile de afectățione¹³, precum și de statutul civil al cetățenilor străini și apatrizilor¹⁴.

În premieră, Noul Cod consacră principiul divizibilității patrimoniului, conceput și definit ca fiind ansamblul *drepturilor și datoriilor evaluabile în bani ce aparțin fiecărei persoane fizice sau juridice* [art. 31 alin. (1)], și prevede regulile generale privind transferul intrapatrimonial (art. 32).

În principiu, orice patrimoniu este susceptibil să facă obiectul unei diviziuni sau afectăționi, însă „numai în cazurile și condițiile prevăzute de lege” [art. 31 alin. (2)].

Sunt patrimoniile de *afectățione* masele patrimoniale fiduciare (art. 773), patrimoniile profesionale individuale (art. 33), precum și alte patrimoniile determinate potrivit legii.

⁸ Conceptul de *ius commune* este plurivoc (*ius universale, ius generale, ius ordinarium* etc.). V., pentru amănunte: M. Nicolae, *Noul Cod civil între dreptul comun și dreptul privat comun*, în vol. „*In honorem Corneliu Bîrsan*”, Ed. Hamangiu și Revista Dreptul, București, 2013, p. 29 și urm., îndeosebi p. 31 și urm.; *idem*, *Noul Cod civil și drepturile speciale*, *cit. supra*, p. 18 și urm.

⁹ Cu privire la istoricul Noului Cod civil (Legea nr. 287/2009, republicată, cu modificările ulterioare) și elaborarea Cărții I, v. M. Nicolae, *Introducere*, în „*Codex iuris civilis*”, t. I, „Noul Cod civil. Ediție critică”, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. III și urm.

¹⁰ Art. 25.

¹¹ Art. 26.

¹² Art. 28, 29, 30.

¹³ Art. 31-33.

¹⁴ Art. 27.

Titlul al II-lea, intitulat „**Persoana fizică**” (art. 34-103), este compus din 3 capitole și se ocupă de statutul civil, adică de regimul general al persoanelor fizice, ca subiecte individuale și naturale de drept civil.

Capitolul I conține normele privitoare la *capacitatea civilă* (capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu) a persoanei fizice.

Capitolul II se ocupă de respectul datorat ființei umane și drepturilor ei inerente (drepturile *personalității*).

Capitolul III se referă la atributele de *identificare* a persoanei fizice în raporturile civile (numele, domiciliul și reședința, starea civilă).

În ceea ce privește statutul *persoanei fizice*, dintre elementele de noutate, sunt de remarcat și merită semnalate, în primul rând, dispozițiile referitoare la *respectarea ființei umane și a drepturilor ei inerente* (art. 58-81), *i.e.* a așa-numitelor *drepturi ale personalității* (dreptul la viață, la sănătate și la integritate fizică și psihică, la demnitate, la propria imagine, la respectarea vieții private intime, individuale și de familie, dreptul de a dispune de sine însuși și respectul datorat persoanei după decesul său etc.).

Noul Cod civil este un cod al drepturilor și libertăților civile, în care supremația și libertatea ființei umane constituie elementele centrale ale întregii concepții filosofice care a stat la baza elaborării sale.

Preeminența individului, în raport cu colectivul sau grupul din care face parte și, *a fortiori*, față de stat, de puterea publică, este un postulat al dreptului natural, ca și al dreptului divin (de sorginte iudeo-creștină, cel puțin), sancționat ca atare și de legea pozitivă, în special după tragediile secolului al XX-lea.

Drepturile omului sunt drepturi inerente ființei umane, astfel încât puterea publică nu le poate acorda sau crea, ci doar recunoaște și sancționa, angajându-se să le respecte și să asigure realitatea și eficacitatea lor deplină.

Potrivit NCC, drepturile personalității sunt drepturi fundamentale *extrapatri-moniale, strict personale, opozabile erga omnes* [art. 58 alin. (1); *cf.* art. 62 alin. (1)], *inalienabile* (art. 66), *intransmisibile* [art. 58 alin. (2)] și *imprescriptibile* (art. 2.502).

Majoritatea acestor drepturi *nu* sunt drepturi absolute, deoarece indivizii nu pot trăi izolat, ci numai în societate, astfel încât drepturile fiecăruia intră în coliziune cu drepturile altuia. Conform unei formule clasice, liberale, libertatea fiecăruia este mărginită de libertatea celuilalt sau, în alți termeni, libertatea fiecăruia se sfârșește unde începe libertatea altuia. În consecință, drepturile personalității trebuie exercitate cu respectarea limitelor naturale și legale și potrivit scopului pentru care au fost recunoscute. Este ceea ce prevede, *in terminis*, art. 75 în privința limitelor dreptului la respectarea vieții private și a demnității persoanei umane¹⁵.

¹⁵ Într-adevăr, potrivit acestui text, care trebuie interpretat și aplicat prin coroborare și coordonare cu toate celelalte dispoziții normative, interne și internaționale, în materie:

„(1) Nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în această secțiune (dreptul la libera exprimare, dreptul la viața privată, dreptul la demnitate, dreptul la propria imagine – p.n., M.N.) atingerile care sunt permise de lege sau de convențiile și pactele internaționale privitoare la drepturile omului la care România este parte.

(2) Exercițarea drepturilor și libertăților constituționale cu bună-credință și cu respectarea pactelor și convențiilor internaționale la care România este parte nu constituie o încălcare a drepturilor prevăzute în prezența secțiune”.

În materie de *capacitate civilă*, minorul care a împlinit 16 ani poate dobândi, la cerere și pentru motive temeinice (stabilirea reședinței în altă localitate, pentru desăvârșirea studiilor liceale, desfășurarea de activități artistice sau sportive, dobândirea calității de părinte al unui copil născut în afara căsătoriei etc.), capacitate deplină de exercițiu (art. 40). În acest caz, instanța de tutelă (art. 107) va asculta pe părinții sau tutorele minorului și va solicita, dacă este cazul, avizul consiliului de familie.

Procedura de declarare judecătorească a morții (art. 49 și urm.) a fost simplificată, prin suprimarea etapei, pur formală, a declarării judecătorești a dispariției.

Titlul al III-lea, intitulat „*Ocrotirea persoanei fizice*” (art. 104-186), structurat în patru capitole, se ocupă de măsurile de ocrotire a persoanei fizice care, din cauza vârstei (minorității), stării de sănătate mentală sau altor circumstanțe deosebite, nu se poate îngriji singură de persoana sa ori de bunurile sale.

Din punct de vedere normativ, acest titlu preia, cu unele amendamente, multe dispoziții din Codul familiei referitoare la ocrotirea celor lipsiți de capacitate, a celor cu capacitate de exercițiu restrânsă și a altor persoane¹⁶.

Capitolul I conține dispozițiile *generale* în materie de ocrotire a persoanei fizice, iar capitolele următoare se ocupă, în mod succesiv, de *tutela* minorului (Capitolul II), punerea sub *interdicție judecătorească* (Capitolul III) și *curatela* capabilului (Capitolul IV).

Dintre elementele cu caracter de noutate, pot fi citate reintroducerea *consiliului de familie* (art. 124 și urm.), organ facultativ cu rol consultativ, în caz de instituire a tutelei minorului sau persoanei puse sub interdicție judecătorească, menit să supravegheze modul în care tutorele exercită sarcina tutelei, respectiv îndatoririle legale cu privire la persoana și bunurile celui aflat sub tutelă, și, pe linia perfecționării regulilor privitoare la protecția drepturilor copilului instituite prin Legea nr. 272/2004 privind protecția și promovarea drepturilor copilului¹⁷, înlocuirea instituției autorității tutelare (art. 158-160 C. fam.) cu *instanța de tutelă și de familie*, organ judecătorec specializat în materia procedurilor privind ocrotirea persoanei fizice prin părinți, tutelă, curatelă sau prin alte măsuri de protecție specială anume prevăzute de lege¹⁸, denumit de Cod „instanță de tutelă” (art. 107).

Titlul al IV-lea, intitulat „*Persoana juridică*” (art. 187-251), alcătuit din 6 capitole, fixează cadrul general al tuturor formelor de organizare de tip asociativ sau neasociativ, în vederea desfășurării unei anumite activități economice, socioculturale,

A contrario, orice atingere adusă unui drept al personalității este considerată, *eo ipso*, drept ilicită (v., cu titlu exemplificativ, cazurile de violări ale vieții private *lato sensu*, enumerate în art. 74) și deci interzisă. Asemenea atingeri atrag răspunderea civilă patrimonială și extrapatrimonială a autorului, la cererea celui care a fost prejudiciat sau, după caz, a reprezentanților sau succesoriilor săi în drepturi (art. 252 și urm.).

¹⁶ Art. 97 și urm. C. fam. (în prezent abrogate).

¹⁷ V. art. 52 din Legea nr. 272/2004, republicată.

¹⁸ Darea în *plasament* temporar, *plasamentul de urgență și supravegherea specializată* (art. 59 din Legea nr. 272/2004, republicată).

artistice, de învățământ, de cercetare, sindicale, politice, de caritate, religioase sau de altă natură.

Capitolul I conține dispoziții *generale* privitoare la elementele constitutive ale persoanei juridice (organizarea de sine stătătoare, patrimoniul propriu și un anumit scop licit și moral, în acord cu interesul general)¹⁹, calitatea de persoană juridică²⁰, principalele categorii de persoane juridice²¹, efectele personalității juridice²² și regimul juridic aplicabil diferitelor categorii de persoane juridice²³.

Capitolul II se referă la *înființarea* persoanei juridice (modurile de înființare²⁴, durata persoanei juridice²⁵, nulitatea persoanei juridice²⁶, înregistrarea persoanei juridice²⁷).

Capitolul III reglementează capacitatea civilă a persoanei juridice (capacitatea de folosință, capacitatea de exercițiu și funcționarea persoanei juridice), inclusiv participarea statului și a unităților sale administrativ-teritoriale la circuitul civil²⁸.

Structural, capacitatea civilă a persoanei juridice este identică cu capacitatea civilă a persoanei fizice: capacitatea de folosință și capacitatea de exercițiu.

Capacitatea de *folosință* se dobândește de la data înregistrării persoanei juridice nou-înființate, iar în cazul în care aceasta nu este supusă înregistrării, de la data actului de înființare, de la data autorizării constituirii ei sau de la data îndeplinirii oricărei alte cerințe prevăzute de lege [art. 205 alin. (1) și (2)]²⁹. Sub aspectul conținutului capacității de folosință, persoanele juridice cu scop lucrativ pot avea orice drepturi și obligații civile, cu excepția acelor care, prin natura lor sau potrivit legii, nu pot aparține decât persoanei fizice [art. 206 alin. (1)], în timp ce persoanele juridice fără scop lucrativ nu pot avea decât acele drepturi și obligații care sunt necesare pentru realizarea scopului stabilit prin lege, actul de constituire sau statut [art. 206 alin. (2) și (3)].

Capacitatea de *exercițiu* se dobândește odată cu capacitatea de folosință, însă exercitarea ei este condiționată de existența organelor de administrare, iar în lipsa acestora, de existența unor persoane fizice sau persoane juridice care, *ex lege* ori *ex actu*, sunt desemnate să acționeze în acest scop (art. 209, 210).

Faptele *licite* sau *ilicite* săvârșite de către organele persoanei juridice obligă însăși persoana juridică, însă numai dacă au legătură cu atribuțiile sau cu scopul funcțiilor încredințate [art. 219 alin. (1)]. Faptele *ilicite* atrag și răspunderea personală și solidară a celor care le-au săvârșit, atât față de persoana juridică, cât și față de terți [art. 219 alin. (2)].

¹⁹ Art. 187.

²⁰ Art. 188.

²¹ Art. 189-191.

²² Art. 193.

²³ Art. 192.

²⁴ Art. 194.

²⁵ Art. 195.

²⁶ Art. 196 și urm.

²⁷ Art. 200 și urm.

²⁸ Art. 223.

²⁹ Persoanele juridice supuse înregistrării se bucură și de o *capacitate de folosință anticipată* de la data actului de înființare, însă numai în măsura în care aceasta este necesară pentru ca persoana juridică să ia ființă în mod valabil, cu excepția cazului în care prin lege se prevede altfel [art. 205 alin. (3) și art. 208 NCC].